

*troia à tessós, no s'i comtan pont» etc.), provinents, en la majoria, del domini gascó, depts. Gers, Landes, Gironda, H.-Gar., el més antic en la *Costuma de Larrazet* (a. 1265, dept. Gers), un en el *Libre de l'Esparvier* (cart. del S. XIV, del Roergue), un del Carci (*Te Igitur*); els altres, gascons, i quasi tots del S. XV o c. 1400, amb derivats *tessona* 'porcella' (4 cites del Gers, S. XV, i una del Tarn, que sembla de c. al XIV); *tessonar* 'porcellar' (a. 1265, Larrazet), *tessonada* 'ventregada de porcells' (S. XV, Gers); i potser un cas de *tessa* 'truja' (Gers, S. XV), si bé el context d'aquest no dóna sentit clar.*

Segueix viu a bona part del domini gascó (*TdF*), si bé no crec a la zona pirinenca (no el sé en arànes ni beamès, ni en tinc notícia del llibre de Rohlf's); però sí, p. ex., a les Landes: «*tessoun*: petit cochon», «*tessouà*: mettre bas la truïe», «*tessonado*: ventrée de cochons», Métivier (*Agric. d. Landes*, 742). L'evolució fonètica es justifica bé: TORÇONE > *to(r)çon*, dissimilat en *teçon*; cf. *farcir/fassir/frassir*, cat. ant. *fasset* = it. *farsetto*; aran. *hossèra*, gc. *houcere/hourcère* 'filosa'; FURCILLA, cast. *pocilga*, aran. *pocingla* PORCIL- etc.; la comparació amb aquest és ben pertinent, car del parlar descuidat de porqueroles és més d'esperar que enlloc la pronúncia laxa amb la reducció de *-rs-*.

Etim. no vista fins ara. Se n'han proposat altres dues que rebutjo sense vacillar. Jaberg (i Gerster, *VRom.* II, 221), pretenien identificar-lo amb el nom del teixó, sense que el mot tingui aquest sentit enlloc, i són animals que només s'assemblen ben vagament; *taisson* és la forma ben documentada del seu nom antic i modern en terra occitana (*PSW* VIII, 10), avui *tešú(n)* en gascó i de cap manera la *š* no es podia tornar *s*, ni *ai* podia haver donat *e* ja en el S. XIII. La de J. Séguy (*Festschrift Warburg*, 1958, 699-705) és més construïda que la cèltica: *TITTIONE del tipus romànic *teta* 'mamella'.³ Però és clar que d'un mot expressiu i tardà com *teta* no podem suposar un derivat creat en llatí vulgar; però llatí vulgar arcaic: encara a temps per canviar *TTI* en *ç*; procés fonètic de data només arcaica: és evident que de *teta* només podríem esperar un derivat (que al capdavant existeix): *teto* fr. i oc. ant. «mamelles», *PDPF*.

DERIV. de *truja*: *Truger* 'soll' mall. (*DAG.*) *Trugeta* (Lab. 1840, i cf. supra). *Trugera*. *Trugejar*. *Trugeria*. *Trujada*: a l'Alt Empordà el veiem usat com a col·lectiu del bestiar porquí: «ella menava indiots, i ell garins, porcs i *truges*», «després que s'hagueren contat la llur història, asseguts a l'ombra d'una alzina, mentres indiots i *trujada* feien de les seves entre'ls matolls», Pous Pagès (*Per la Vida*, 45.14f.). *Trujo*.

¹ Més detalls en l'*ALGc.* («truïe», III, 621): *trúyo/trúžo*, quasi pertot des d'Aulús (alta vall del dept. Arieja, on comença el gascó) cap a l'O. i NO., *trúeyo* a Aspa i Baretons, *trúyo/-žo* a la Gironda i centre i N. de les Landes; *tréžo* a l'alta Arieja. —

² No sé si algú s'ho ha apropiat després sense citar-nos; cf. G. Bresser, *ZFSL* LXXXVII, 1977, 170-173. — ³ Car çper què, si el sentit del mot era només 'mamaire, nodrissó' *tesson* s'hauria dit única-

ment del porcell i no del cabridet, el vedellet, l'infantet etc.?

Trujamà, trujamanejar, V. *torsimany* *Trujo*, V. *truja*

TRULL, del ll. TÖRCÜLUM 'trull, molí d'oli', 'cup', derivat de TÖRQUERE 'retòrcer', 'esprèmer retorcent'; junt amb l'oc. *truelh* i el fr. *treuil* id., com també els cast. *trujal* id. i *estrujar* 'esprèmer', obliguen a suposar que ja en llatí vulgar la forma TORCLU va transposar la -R-, car és només des d'una pronúncia *TRÇLU del llatí tardà, o romànic primitiu, que es comprèn l'evolució fonètica en *trull* i les formes paral·leles (com *ull* de ÖCÜLUS etc.). □ 1.ª doc.: fi S. XIII, *VidesR*; derivats *truylar* i *truyleral* ja en docs. de 1267 i 1043.

Adreçant-se al Redemptor quan el desclaven, cobert de draps sangonens: «els teus vestimens són així com a calcadors en lo *truyl*», *VidesR*, 114r1 (n. 11, trad. *torculari*): vermells com els trepitjadors sollats de most. En un doc. ribagorçà de 1267, dels de la col·lecció d'Ovarra: «unum *torcular* --- dictum campum et *torcular* --- dictum campum et *truylar* --- campum et *truylar* ---» (Martín Duque, *Docs. de Ovarra*, 183.18, 21).

Més exactament que al nostre *trull* correspon això al cast. *trujal*, provinent del ll. TORCULAR n., sinònim aproximat de TORCULUM, del qual hi ha algun altre testimoni en la nostra toponímia: *Trullars* poble ross., *Otrollàritx* antic mossarabisme mall. (*DECH* II, 816b5). Com es veu per la repetició, el notari provà de primer d'usar el ll. pur *torcular*, i en repetir passà a la forma catalana; i allò és el que hem de veure en un doc. més antic i de text semblant: «ipsa vinea cum suo *torcular*», escriptura de la mateixa zona, monestir d'Alaó a. 874 (*Abadal, Pall. i Rib.*, § 71, p. 322), on per tant ja hem d'entendre el cat. *trullar* sota aquella disfressa llatina. De la forma catalana n'hi ha un col·lectiu (amb -ALE afegit) ja dos segles abans: «loco ubi dicitur ad Illum *Trulgeral*» c. 1043 (*MDuque, o. c.*, 131.3), amb *lg* variant gràfica de *ly* (l̄).

«Obrà-hi celler, / torre, aljup, / prempsa, *trull*, cup / e nous vexells / ---»; «ple de verema / era lo *trull*: / al major bull / --- / ella hi muntà ---» (cita més completa a *TEMA* i *SISA*); *JRoig* (*Spill*, 14526, 6345); «en lo *trull* són trapitxats rehims», *StVicentF* (*Quar.*, 116.44; 115.22). Sembla traduir un passatge de Ciceró o obra anàloga *JoEsteve*: «culleria ab tu de les herbetes, plegaria de les pomes, seria present al venemar, vendria a veure lo *trull*, tastaria lo vi novell ---» (trad. *inviserem torculum* ---), *LiEleg.* d-3 v°-2.

En lexicografia des del Busa-N.: «*trull* hon fan lo vi: lacus; *trull* de biga o premsa: torcular, prelum». «Lo creuhen ja entre penyes colgat, com en sa fossa, / quan del enuig la flama llampeguejà en son ull, / y, ab quatre cops de clava, los volca y los destrossa, / com terrossada d'aspre goret lo pas del *trull*», *Atl.* I, 41d (en l'original de 1877 havia assajat «--- que n'ha passat un *trull*»): aquí tenim l'acc. secundària que *AlcM* ex-